

הלכות פסח תפדהתפו

תיה

תפה דין מי שנשבע שלא לאכול מצה וכו' ג' סעיפים:

א מי שנשבע שלא לאכול מצה כליל פסח כופין אותו לאכול^א שאין השבועה חלה לבטל שום מצוה ממצוות התורה^ב שכבר מושבע ועומד הוא עליהם מהר סיני^ג.

ובין שאכל כליל פסח ובין שלא אבל^ד היו מלקין אותו^ה על שנשבע לבטל את המצוה דכיון שאי אפשר לו לבטלה שהרי כבר מושבע הוא לקיימה א"כ הרי זה כנשבע לעשות דבר שאי אפשר לעשותה כלל שלוקה משום שבועת שוא^ו כמו שנתבאר ביו"ד סימן רל"ו^ז:

ב במה דברים אמורים כשפירש ליל פסח בין שנשבע בלילה זה בין שנשבע קודם לכן אבל אם נשבע סתם שלא יאכל מצה^ח ולא הזכיר ליל פסח^ט מתוך שהחלה שבועתו על מצת הרשות הרינו שלא יאכל מצה קודם לילה זה ואחריה חלה גם כן על מצת מצוה שבלילה זה שהשבועה חלה לבטל את המצוה בשב ואל תעשה על ידי שכולל עמה בשבועה גם דבר הרשות^י.

וכל זה בשבועה (ונוסח לשון שבועה מן התורה או מדברי סופרים עיין ביורה דעה סי' רל"ז^{יא}) אבל אם נדר^{יב} שלא לאכול מצה כליל פסח כגון שאמר אכילה מצת מצוה עלי קונם^{יג} אסור לאכלו שהנדרים חלים על דבר מצוה כמו שנתבאר ביורה דעה סי' רט"ז^{יד} ומכל מקום כופין אותו להתיר נדרו על ידי שאלה וחרטה כמו שנתבאר ביורה דעה שם^{טו}:

ג נשבע שלא לשתות ד' כוסות כליל פסח^{טז} או שלא לאכול בו מרור^{יז} בזמן הזה שהוא מדברי סופרים^{יח} או שלא לאכול מצה כליל שני חלה שבועתו שהשבועה חלה לבטל מצות מדברי סופרים בשב ואל תעשה^{יט} ומכל מקום ראוי להתיר שבועתו על ידי שאלה וחרטה ולקיים המצוה^כ אף אם כלל עמה בשבועה גם דבר הרשות^{כא}:

תפו דין שיעור כוית וכו' ב' סעיפים:

א כוית האמור^ב בכל מקום^ג אינו לא קטן ולא גדול אלא בינוני וזה זית הנקרא אגורי^ד ששמנו אגור בתוכו^ה.

-
- א** ירושלמי שבועת פ"ג ה"ח. מור ושועי.
 - ב** תוס' נדרים טז, סו"א. ר"ן פסחים (כ, ב) ד"ה ירושלמי. לבוש. מ"א סק"ב.
 - ג** רש"י נדרים מז, ב ד"ה אבל. לבוש.
 - ד** פ"ה.
 - ה** ירושלמי שם. מור ושועי.
 - ו** משנה שבועות כג, א. לבוש. מ"א שם.
 - ז** סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה מור ושועי שם פ"ה.
 - ח** ירושלמי שם. מור ושועי.
 - ט** ראה תוס' שבועות כד, א ד"ה אלא הן.
 - י** ר"ן פסחים שם. לבוש. מ"ז ופ"א סק"א. וראה תוס' שם.
 - יא** סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה מור ושועי שם.
 - יב** חושן טז נדרים מז, סו"א. מ"א סק"ב.
 - יג** ראה מ"א שם. וראה גם ר"ן שם (מז, ב) ד"ה הא בשם תוס', ש"ך י"ד סי' רטו סק"ג.
 - יד** סימן זה בשוע"ר לא הגיע לדינו, וראה מור ושועי שם.
-

סימן תפז

- א** תוס' כלים פ"ז מ"ה.
- ב** רש"י ברכות לג, א ד"ה כוית. (לענין שיעור כל אכילות) רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ד ה"א (כל אימורי מאכלות).
- ג** משנה שם.
- ד** גמרא ברכות שם.

הלכות פסח תפירתו

טיט

ושיעורו יש אומרים¹ שהוא כחצי ביצה ויש אומרים² שהוא פחות מעט משליש לפי מה שנתבאר בסמ"ח שם³ ח"ו שמוון שתי סעודות של עירוב שהוא י"ח גרוגרות יש בהן כששה ביצים אם כן הגרוגרת הוא שליש ביצה והיות הוא קמח מהגרוגרת⁴ ולפי סברא הראשונה ה"ח גרוגרות של שני סעודות של עירוב הוא יותר מ"ח חצאי ביצה⁵ וכבר נתבאר בסמ"ח שם⁶ ח"ו ות"ט⁷ שהעיקר כהאומרים שאין צריך יותר מכששה ביצים לעירוב לפי שהעירוב הוא מדברי סופרים והולכין בו להקל וא"כ במרור שהוא מדברי סופרים וכן כל דבר שהוא מדברי סופרים ששיעורו בכזית יש לסמוך על האומרים שהוא פחות מעט משליש ביצה⁸ אבל במצה שהיא מן התורה⁹ וכן כל דבר שהוא מן התורה יש להחמיר כסברא הראשונה.

אבל לענין ברכה אחרונה וברכת המזון ששיעורו בכזית¹⁰ ספק ברכות להקל¹¹ ולא יברך עד שאכל כחצי ביצה ולכתחלה יש לזהר שלא להכניס עצמו לידי ספק ברכה ויאכל כחצי ביצה או הרבה פחות¹² בשאר דבר ששיעורו בכזית¹³ ספק ברכות¹⁴.

וכן צריך לזהר להדקדק¹⁵ בשאר דבר ששיעור גדול הוא קולא ושיעור קמח הוא חומרא¹⁶ כגון ביעור חמץ עיין ס"ח תמ"ב¹⁷ ותמ"ד¹⁸:

ב צריך לזהר כשמשער כזית בירקות שיוצא בהם ידי חובת מרור שימנע האויר שבין עלי הירקות וישער שיעור כזית בירקות עצמם ולא באויר שבניהם¹⁹ וכן אם יש חלל במצה אין החלל מצטרף לכזית²⁰ וצריך למעכו²¹ (אבל אם אין חלל במצה אפילו היא רכה ועשויה כספוג אין צריך למעכו²²):

תפז סדר תפלת ערבית של פסח וכו' ה' סעיפים:

א בכל ימים טובים ערבית שחרית ומנחה מתפלל שלשה ברכות ראשונות ושלשה אחרונות וברכת קדושת היום באמצע²³ דהיינו שיזכור ענין קדושת היום בתחלת הברכה²⁴ ובסופה סמוך להתנימה כדי שיהיה מעין חתומה סמוך להתנימה²⁵ ויהותם

אחרונה), ולעיל ס"ח קפ"ו ס"ב (לענין ברכת המזון, שמון התורה או חז"ק אלא כששבע ממנו, ומרבנן כמות).
10 כדלעיל שם, ששברכת המזון מרבנן אינו חזיר ומבדק סמפס, והמנעם נתבאר לעיל ס"ח קס"ו ס"ב וש"ג.
11 כדלעיל ס"ח תע"ג סמ"ג.
12 ו"ח בריש תפי.
13 ראה פס"ד צמח צדק (קמח, ד אות ד).
14 י"ט סמ"ח כרכ"ב.
15 כ סמ"ח י"ט.
16 מדר"ל סדר ההגדה (ע"קא), ה"ח ס"א.
17 כ"ג ו"ח סק"א.
18 כ"ג משנה עוקצין פ"ב מ"ח.
19 כ"ג משנה שם ובפירוש הר"ש והריב"ם.

סימן תפז

א רמב"ם הל' תפלה פ"ב ה"ח. מור שר"ע ס"א. ומנו בתפלת שבת, הלעיל ס"ח רס"ב ואי"ק.
ב ראה ביצה י"ז ע"ג.
ג שנואל ק"ד, א. גבי"ט הרא"ש פ"י ס"ח י"א: כל הסברות כולן כ"ו. וכדלעיל ס"ח נ"ג מ"ו וש"ג.

ה מרדכי (לה' ג' מ"ב) ויתם היינו כביצה). חו"ט עירובין פ, כ ד"ה אנב. וימא פ, א ד"ה ושיעור. תולין ק, ב ד"ה חלקי מדר"ל סדר ההגדה (ע"קא). תרומת הרש"ן ס"ח קל"ט. ו"י"ט בשם יש אומרים. ררכי משה ס"ח תק"ה אות א. וראה שיעורי תורה (ע' קצ"ג תורה כה).
1 כן מוכח מהרמב"ם הל' עירובין פ"א ה"ט (כפי שיתבאר ברמב"ם), לפירוש הפר"ח. וראה חידושי צמח צדק (מ"ג ד' ר"ג א). שיעורי תורה (ע' קכ"ג).
2 דק"ה ה"א ע"כ פ"ג שם, שהיא דעת הרמב"ם הל' ח כדמוכח שבת צ"א, א. תוס' עירובין וימא שם.
3 תוס' עירובין וימא שם. וראה לעיל ס"ח שס"ג, שם לדעת זו אין מרמזין אלא במשנה ביצים. וראה הטעם לזה בב"ח ס"ח ת"ט ס"ח ר"ה ואע"פ. ולענין שיעור אכילת פרס ראה לקמן ס"ח תרי"ב ס"ד.
4 בשולי הגליון שם (ולא כדעת הר"ב שם שב' סעודות הן כשמונה ביצים). וראה גם לעיל ס"ח קס"ח וש"ג.
5 י"א סימן זה בשע"ר לא הגיע לירינו, וראה שר"ע שם ס"א.
6 ראה שיעורי תורה (ע' קצ"ד תורה ל).
7 יג ברלע"ט ס"ח תע"ה סמ"ג.
8 ראה סדר ברכת התענית פ"ח ה"א (לענין ברכה